

Nga shkolla në profesion

Një njoftim për prindër

Të dashur prindër

Ju keni një djalë apo vajzë në klasën 7, 8, 9 ose 10. Djali/vajza e juaj, duhet të zgjedhë një profesion apo vendosë të vazhdoj një shkollim të mëtutjeshëm. Ky është një hap shumë i rëndësishëm, sepse kryerja e një shkollë të mesme apo e një profesioni/zeje për të rinjtë në Zvicër është një bazë për zhvillimin e tyre të mëtutjeshëm profesional.

Si ndihmon shkolla?

Shkolla përgatitë nxënësit e klasës 8 dhe 9, në zgjedhjen e profesionit apo vazhdimin e një shkollimit të mëtutjeshëm. Pyetni mësuesen ose mësuesin, për shembull në mbrëmje informative për prindër, se si dukët kjo parapërgaditje.

Si ndihmon Këshillimorja për Profesione? 1

Këshillimorja për profesione ju ofron informacione lidhur me profesionet dhe mundësitë e shkollimit të mëtutjeshëm. Zgjedhja e një profesioni është një përçarje personale e domosdoshme, prandaj aty mund të bëhen marveshje për takime bisedash, ku do të diskutohet lidhur me interesat mundësitë dhe aftësitë profesionale. Kjo ofertë për nxënësit dhe nxënuset është falas dhe e besueshme.

Shkolla dhe këshillimorja për profesione, ndihmojnë të rinjtë në zgjedhjen e një profesioni apo shkollimi të mëtutjeshëm, dhe nëse është e nevojshme edhe gjatë kërkimit të profesionit. Mirëpo, për këtë puna kryesore dhe përgjegjësia i mbetet familjes.

Çka duhet të bëjnë vetë të rinjtë? Si mund t'ju ndihmoni fëmijëve tuaj?

Djali apo vajza juaj duhet të jetë vetë aktive deri sa ai ose ajo pas mbarimit të shkollës të ketë gjetur një vend për mësim të profesionit. Për shumicën prej tyre kjo nuk është e thjeshtë, atëherë është e nevojshme ndihma e familjes. Nëse keni pyetje dhe nuk dini as vetë si të veproni më tutje, lajmërohuni ju lutëm të këshillimorja për profesione.

Zgjedhja e një profesioni ose vazhdimi i një shkollimi të mëtutjeshëm është një proces (ecuri). Kjo do të thotë të parashtrosh pyetje dhe të kërkosh përgjigje, e për këtë nevojitet kohë. Lidhur me pyetjet më të rëndësishme, rruga më e drejtë për përgjigje të mirëfillta dukët kështu:

A Të njohësh vetëvehtën

Fëmijët e juej duhet t'ja parashtrorj në vetëvetes këto pyetje:

- Çfarë bëjë unë mirë në shkollë? Cilat lëndë më pëlqejnë mua?
- Çka kam mësuar në kohën e lirë ose në familje? (P.sh. njohja e gjuhëve të huaja, përgaditja e ushqimit, blerja, riparimimi i gjërave shtëpiake, ndëgjimi me vëmendje i shokëve apo shoqeve të mija kur kanë probleme, jam i kyqur në ndonjë klub sportiv, në ndonjë grup të rinjëve apo ndonjë shoqatë tjetër, ku me rastin e festave bashkëpunoj dhe ndihmoj).

¹ Secili kanton e ka së paku nga një Këshillimore për Profesione.

Adresat ju mund t'i merrni në shkollë në komunën tuaj ose në internet:

Deutsch: www.adressen.sdbb.ch Français: www.adresses.csfo.ch Italiano: www.indirizzi.csfo.ch

Këshillimorja për Profesione dhe Qendra Informative për Profesione ÇIP është shpesh e njohur me një emër të veçantë ose me një shkurtesë:

Gjermanisht BIZ, Laufbahnzentrum
Frëngjisht OP, SOPFA, OFPC, COS, OROSP, CIO, OCOSP
Italisht orientamento, UOSP

- A kam dëshmuar në ndonjë punë tjetër përpikmerinë dhe besueshmerinë time? (P.sh. në shpërndarjen e gazetave, përkujdesjen e fëmijëve, kositjen e barit në kopsht apo kam ndihmuar në vendpunimin javor 2-3 orësh të ndonjë ndërmarrje).
- Ku qendrojnë aftësitë e mija? Ku qendrojnë dobësitë e mija?

Ju si prindër mund të ofroni ndihmën në vijim:

- Përkranhi bijët apo bijat tuaja në mendimin e tyre, ashtu që ata të marrin në kosideratë aftësitë e përparsitë në veprimtaritë, të cilat j'u shkojnë atyre.

B Të njohësh profesionet

Përmes informacioneve dhe "Schnupperlehren"² fëmijët tuaj njihen me profesionet

- Të informohesh do të thotë: të lexosh rreth përshkrimit të profesioneve, të shikosh filma për profesione, të shkosh në "Informationsanlässe"³ dhe "Ausstellungen über Berufe"⁴ e shkollime tjera, dhe të sqarosh pyetjet në këshillimorën për profesione.
- Të bëshë „Schnupperlehre“. Në afatin prej 2 deri 3 ditësh të kësaj „Schnupperlehre“ në profesion, të rinjtë kanë mundësinë që të njoftohen më mirë me një profesion në një ndërmarrje. Gjatë kësaj kohe të „Schnupperlehre“, ndërmarrja e bënë verifikimin e të rinjve: përgjegjësit apo përgjegjëset e këtyre ndërmarrjeve, dëshirojnë që t'i njohin të rinjtë më mirë. Kandidatët të cilët u kanë lënë atyre përshtypje të mira, do të kenë shanse më të mëdha pranimi për një vend shkollimi në ndërmarrjen përkatëse.

Çfar ndihme mund të ofroni ju si prindër?

- Shkoni me vajzat apo djemt tuaj, simbas mundësisë në organizimet informative. Ndhmoni ata aktivisht që të mendojnë për këto takime informuese.
- Shoqeroni djemt apo vajzat tuaja në këshillimorën për profesione. Informohuni edhe ju vetë për mundësitë e shkollimit në Zvicër.
- Bisedoni me bijat/bijët tuaj mbi përvojën e bërë gjatë nuhatjes në profesion.

C Zgjedhja e shkollës dhe profesionit

Gjatë procesit të zgjedhjes së profesionit, fëmijët tuaj duhet të vrojtojnë si vijon:

- Zgjedhja e një shkollimit të mëtutjeshëm apo profesioni kërkon kohë për të menduar dhe
- kohë për të ndërmarrë gjëra të ndryshme.

² Nuhatje/gjurim në profesion.

Gjermanisht	Schnupperlehre
Fëngjisht	stage d'information professionnelle; stage en entreprises
Italisht	stage d'orientamento

³ Më rastin e mbledhjeve informative:

Gjermanisht	www.berufsberatung.ch/infoveranstaltungen
Fëngjisht	www.orientation.ch/manifestations
Italisht	www.orientamento.ch/eventi

⁴ Ekspozita për arsimim dhe profesione

Shtroni pyetje të këshillimorja për profesione ose në shkollë, se kur dhe ku gjindet ekspozita mbi profesionet. Këto ekspozita janë të përshkuara me emërtime të ndryshme si:

Gjermanisht	Berufsmesse, Ausbildungsmesse, Berufsschau
Fëngjisht	Salon des métiers, Cité des métiers, salon de la formation
Italisht	ESPOProfessioni

- Gjatë zgjedhjes së profesionit të dëshiruar ose të një arsimimi të mëtutjeshëm është shumë më rëndësi të kesh edhe 1 ose 2 shanse tjera rezervë.
- Të bisedoj me mësuesen/mësuesin: „Ku janë dobësitë e mija“? Si mund të përgaditëm unë në shkollë për arsimim pas klasës së 9 ose 10-të?

Çfarë përkrahje mund t'ju ofroni fëmijëve tuaj si prindër?

- Interesohuni për këtë proces vendimtar.
- Bisedoni me fëmijët tuaj për profesionin e zgjedhur dhe shanset e tyre.

D Kërkimi i një vendmësimi (simbas rregullores, një vit pas mbarimit të shkollës)

Për kërkim të një vendshkollimi birin/bijën tuaj mund t'a ndihmoj më tutje broshura vijuese:

- „Kërkimi i vendit të mësimit të profesionit- si të bëhet më së miri“⁵

Çfarë ndihme mund t'ju ofroni fëmijëve tuaj si prindër?

- Përkrahni vajzën apo djalin tuaj që të mendoj e të filloj me kohë kërkimin e një vendmësimi.
- Jepni kurajo djalit apo vajzës suaj pas zhgënimëve të mundshme, ashtuqë të vazhdojnë më kërkime të mëtutjeshme.

Nga këta shembuj, ju nxirrni përvojë se si mund të ndihmojnë nëna dhe babai.

Të bisedohet me mësues

Laura është në klasën e 8. Ajo nuk bisedon fare në shtëpi, në lidhje me zgjedhjen e profsionit apo të shkollimit të mëtutjeshëm. „Ç'po ndodhë“, pyesin prindërit. Nëna shkon në shkollë, mbas mësimit dhe e pyet mësuesin, mos Laura edhe në shkollë nuk tregon interesim për zgjedhjen e ndonjë profesioni apo shkolle.

Të jeni të hapur për mundësi të ndryshme

Nikolasi shkon në klasë e 9. Si shumë të rinj edhe ai dëshiron të mësoj informatikën. Ai kërkon vend për mësim të zejes në këtë drejtim, mirëpo çdo herë merr përgjigje negative. Në mbledhje prindësh, prindërit e kuptojnë se për informatikë ka vetëm pak vende për mësim të këtij profesioni. Ata e udhëzojnë Nikolasin që të lajmërohet në këshillimoren për profesione për një bisedë personale. Nikolasi kthehet me një ide të re në shtëpi: Meqenëse ai është i mirë në matematikë dhe i intereson teknika, tani kërkon një vend për mësimin e profesionit si polimekanik (mekanikë e përgjithshme). Ai e di që në këtë profesion ka të bëjë gjithashtu më kompjuter. Nëse ai dëshiron, pas përfundimit të këtij profesioni, ka mundësi të specializoj informatikën.

Familja është në pritje

„Kur do ti filloj Ahmedin studimet?“, pyesin në shtëpi të afërmit nga fshati. „Në Zvicër është krejt ndryshe nga ajo që ju mendoni“ thonë prindërit e tij. „Ahmedi ka duar të shkathëta dhe i do automjetet. Ai do të bëhet automekanik. Sepse, ai është shumë i mirë në shkollë, dhe kështu ai do t'a bëjë një shkollim profesional katëvjeçar, i cili është shumë i kërkuar. Ky profesion i përgjigjet atij, dhe është një shkollim i mirë. Ne jemi krenar për djalin tonë, që ka arritë kaq shumë.“

Mungesa e njohurive gjuhësore

Fatma është një vajzë shumë e zgjuar. Ajo kishte ardhur në Zvicër në moshën 15 vjeçe, dhe ende nuk ka mjaft njohuri të gjuhës që kërkon një arsimim i lartë. Fatma dhe prindërit e saj njoftohen se pas mbarimit

⁵ www.berufsberatung.ch >Direkteinstieg für >Aus dem Ausland
www.orientation.ch >Accès direct: je suis >De l'étranger
www.orientamento.ch >Accesso diretto >Provenienti dall'estero

të shkollës së detyruar, ajo mund të bëjë një vit shkollë për përgatitje profesionale, një mësim të ulët profesional ose një shkollim të përgjithshëm profesional 2 vjeçar. Për Fatmen dhe familjen e saj e gjithë kjo procedurë është e panjohur. Në të vërtetë, ata duhet që së pari t'i njohin mundësitë. Fatma është gjithashtu e zhgënjyer. Ajo kishte ëndërruar gjimnazin...Prindërit e ngushëllonin atë: „Ty të duhet ndoshta kohë më shumë se sa të tjerëve. Nëse i plotëson zbrazëtitat tua, ti do të bësh një shkollim themelor profesional, i cili është shumë i kërkuar, dhe ndoshta më vonë do të studiosh. Ti do ta arrish këtë!“

Profesioni ose martesë?

Samira do t'i mbushë së shpejti 16 vjet. Një djalë i ri vjen për vizitë në shtëpi. Ai e pyet babain e Samirës: „A mund të martohem me Samirën?“ Babai i përgjigjet: „Ne dhe ju si familje kemi raporte të mira dhe tradita të njëjta, ashtuqë martesë e Samires me ty do të përshtatej. Mirëpo ti e din se ne jetojmë në Zvicër, jeta ndryshon. Këtu është shumë me rëndësi që gratë dhe burrat të kenë një profesion. Për këtë arsye Samira duhet që së pari të mësojë një profesion. Më vonë ajo mund të vendosë vetë se a dëshiron të martohet.“

Babai e shoqëron djalin e tij

Leonardo është në vitin e fundit të shkollës. Mësimi në shkollë nuk i vjen edhe aq i lehtë. Ai ka gjetur një vend, që të bëjë një nuhatje në profesionin e zdrukthëtarisë. Ai e din se për zejen e zdrukthëtarit duhet t'a bëjë shkollimin e përgjithshëm profesional 2 vjeçar. Nëse nuhatja shkon si duhet. Për këtë nuhatje të profesionit, Leonardo është i shqetësuar dhe ndihet i pa sigurtë, sepse nuk e njeh mirë rrugën dhe do që të jetë i përpiktë. Babai i jap atij guxim: „Ti din shumë për këtë profesion. Përpiku vetë. Ditën e parë do të përcjell deri tek dera e ndërmarrjes. Ne do të nisemi me kohë nga shtëpia, nëse na mjafton koha do të bëjmë një shetitje të vogël. Kjo e ndihmon njeriun, ku ai është i shqetësuar.“

Shfrytëzoni lidhjet - miqësitë

Paula është një nxënëse e mirë. Ajo ka nota të mira në frëngjisht, gjermanisht dhe matematikë. Përpos këtyre ajo di të flas, të shkruaj dhe të lexoj portugalisht. Asaj i interesojnë shumë profesione, merr pjesë në shumë organizime informative dhe bënë nuhatje nëpër profesione. Tashmë është e qartë, ajo dëshiron të bëjë shkollën e tregtisë. Paula konkurren në shumë vende, por merr vetëm përgjigje negative. Babai i saj punon në ndërtimtari, dhe i tregon shefit, se vajza e tij kërkon një vend të mësimin të profesionit. „Pyet tek ne në zyrë, ata shkollojnë gjithashtu nxënës“, mendon shefi. „Këtë do ta bëjë unë, poashtu gruaja ime mund të pyes në spitalin ku ajo punon. „Athua kemi ne ndonjë fqinjë që mund të na ndihmonte?“, mendon babai.

Mos u dorzo

Mehmetit i ka arritur prap një përgjigje negative pas konkurimit si shitës. Tash e disa her ai ka dërguar shumë kërkesa, por thjesht nuk ka patur sukses. Mehmeti harron bukur shpesh që të kërkojë dhe të dërgoj shkresa për vendet e lira. Ai e ka humbur disi guximin. Gjatë një darke së bashku mendonin prindërit: „ne do të shkojmë së bashku në këshillimorën për profesione. Atje do të informohemi se çka duhet të ndërmarrësh ti dhe çfar ndihme të ofrohet aty. Mos u dorzo. Ti do të arrish diçka. Ne të përkrahim dhe të shoqrojmë ty.“

Të dashur prindër!

Në qoftë se keni pyetje në lidhje me profesionin e vajzës apo djalit tuaj, mos pritni. Pyetni mësuesin, mësuesen ose në këshillimorën për profesione.